

h, že budú šíriť posolstvo Božieho kráľovstva (Beckford, 1975: 108). Spása strážnej veže Božím darom pre tých, ktorí veria v Kristovu obeť – výkupné, vykonávajú na zemi prácu v zmysle Božieho plánu (Beckford, 1975: 110). Svedkovia však zasluhuje aj správanie podľa Božích prikázaní. Svedkovia musia dovidlá sexuálneho správania, mali by sa vyhýbať návykovým látkam, fajčeniu a aj zásada vyhýbať sa krvným transfúziám. Neoslavujú osobné či kalendodeniny a Vianoce, mali by sa zdržať politického života, preto sa nezúčastne sa vyhýbajú vojenskej službe.

Svedkovia nemajú duchovenstvo ani kňazov a navonok sú všetci členovia pocenných, čomu napovedá aj univerzálne oslovenie „brat“ a „sestra“, alebo vo „služobníci“. Avšak istá a veľmi prísna hierarchia tu je prítomná, ktorá vyia zodpovednosti a povinností pre každého člena v pobočkách (odbočkách) rajinách na svete (Holden, 2002: 30). Pre vonkajšieho pozorovateľa sa spo-h svedkov javí ako prísne centralizovaná a riadená organizácia, ktorá zväzuky – lokálne zbory – z centrály v Brooklyne do prísnej hierarchickej štruktury v spoločnosti je to práve naopak: vnímajú sa ako členovia nehierarchickej nosti (Epstein, 1986: 544). Národné odbočky sú priamo podriadené riadiackooklyne. Odbočky sú rozdelené na oblasti, oblasti na kraje, kraje na zbory. ou jednotkou, ktorá spája veriacich z niekoľkých obcí, zbory sa stretávajú „ktorú by mal mať každý zbor. V každej krajine, kde je funkčná odbočka, očíek zložený z niekoľkých členov, ktorí dohliadajú na fungovanie spoločne a podliehajú celosvetovému riadiacemu orgánu. Na nižších úrovniach dozorcovia, krajskí dozorcovia a zboroví dozorcovia, ktorí dozerajú na činnjednotlivých oblastí, krajov a zborov⁶ a na vykonávanie misijnej činnosti⁷.

de vlastného výskumu sa zdá, že náboženská doktrína u Jehovových svedkov vnúje každodenný život veriacich ako je to napríklad v prípade iných kresť. Vďaka prepracovanému spôsobu výučby základných doktrinálnych otázok veriaci presné vedomosti o základnej teológii hnutia. Rozdiel medzi nor-náboženstvom je tu tak minimálny. Ako správne zdôrazňuje Holden (2002:

tower.org/v/jt/article_07.htm

osť je centrálnou súčasťou šírenia ich posolstva. Už názvy ako „svedok“, „služobník“ imo tom, že stúpeni spoločnosti Jehovových svedkov venujú veľa svojho času „svedčeniu“ presvedčení, že ich poznanie pravdy je pevné a nemenné, sú povinní túto pravdu šíriť dom – tí, ktorí ju prijímú, majú nádej na spasenie, tí, ktorí nie, budú zatratení. Šírenie ným a prvoradým životným záujmom (Mann, B., 1972: 165).

22), doktrína a učenie preniká do každej sféry života Jehovových svedkov a teológia zohráva dôležitú úlohu vo vytváraní silného sociálneho puta a identity úzko spätéj komunity, a naopak, symbolicky svojich členov vymedzuje z vonkajšieho sveta, dáva im možnosť osvojiť si novú identitu. Na druhej strane aj veľmi precízna kontrola dodržiavania učenia správnych doktrinálnych zásad zaručuje, že Jehovovi svedkovia po celom svete sú prijímateľmi rovnakého absolútneho posolstva a na rozdiel od napríklad stúpencom letničných a charizmatických hnutí sa nepodieľajú na voľnom vytváraní a formulovaní náboženských ideí (Holden, 2002: 22). A práve tento presne definovaný, uniformný a starostlivo kontrolovaný súbor doktrín má veľmi dôležitý dopad na sociálne vzťahy Jehovových svedkov.

James Beckford vo svojej sociologickej monografii o Jehovových svedkoch zvyrazňuje práve tento sociálny aspekt hnutia. Podľa neho je na svedkoch zo sociálneho hľadiska zaujímavé to, že súbor pevne stanovených a ľahko zrozumiteľných doktrín a zároveň precízny systém dôsledného dodržiavania a kontroly týchto doktrín poskytuje stúpencom psychologické a sociálne uspokojenie aj napriek tomu, že pri bližšom pohľade niekomu z vonku hnutia sa tieto doktríny môžu zdať rozporuplné a nekonzistentné (Beckford, 1975: 120). Beckford v inej štúdií zdôrazňuje na prvý pohľad zrejmú skutočnosť, že v spoločnosti svedkov takmer neexistuje stúpenec, ktorý by si osvojil toto učenie inak ako prostredníctvom premysleného tútorstva služobne staršieho svedka a pod dohľadom dozorcov zboru (Beckford, 1978: 121).⁸

Jehovovi svedkovia a Rómovia v slovenskom kontexte

Na Slovensku bolo v roku 2008, podľa oficiálnych interných štatistík Náboženskej spoločnosti Jehovovi svedkovia, 11 217 stúpencom tejto náboženskej organizácie a 160 zborov⁹. Na základe interných odhadov spoločnosti, mali Rómovia v tom istom roku zastúpenie v 27 zbo-

⁸ Na spôsob organizácie a predávania posolstva sa vo svojej štúdií o Jehovových svedkoch v africkej Zambii sústredil aj sociálny antropológ A. L. Epstein a označuje ho za jeden z kľúčov k misijnému úspechu. Organizácia Jehovových svedkov zosobňuje alebo dáva tvar myšlienkam a hodnotám, ktoré zastáva. Ich význam je vystužený práve aktivitami a správaním členov organizácie (Epstein, 1986: 544). Zaujímavé z tohto hľadiska je práve kombinácia mileniaristického učenia s totalitaristickým spôsobom organizácie charakteristický vyžadovaním prísnej lojálnosti od každého člena. Avšak, pre vonkajšieho pozorovateľa sa môže javiť paradoxná práve skutočnosť, že členovia hnutia sa považujú za slobodných a práve nečlenov hnutia vnímajú ako utláčaných či neslobodných. Členovia hnutia sa dobrovoľne podriadia, ako to sami formulujú, Božej autorite a teokracickej Božej vláde.

⁹ <http://www.watchtower.org/e/statistics/wholereport.htm>

roch na Slovensku v počte približne 1200 ľudí¹⁰, čo znamená, že zo všetkých členov tejto náboženskej spoločnosti na Slovensku je približne 10% Rómov. Počet Jehovových svedkov začal narastať v prvej polovici deväťdesiatych rokov, keď sa v rámci rozšírenia náboženskej slobody mohla slobodne vykonávať misia a bolo oslovené plošnejšie veľké množstvo ľudí, čiže aj viaccej Rómov. V súčasnosti sú mnohé tieto spoločenstvá stabilné a vo viacerých lokalitách nájde-me aj druhú, či tretiu generáciu Rómov, ktorí už boli k svedkom Jehovovým socializovaní v ro-dinnom prostredí.

Rómski Jehovovi svedkovia¹¹ vykazujú rovnakú mieru aktívneho zapájania sa do zbo-rového života ako nerómski Jehovovi svedkovia. Len viera sama o sebe nestačí na to, aby bol dotyčný dokonalým Jehovovým svedkom. Náboženský život Jehovových svedkov spočíva 1) v aktívnom dodržiavaní morálnych a etických predpisov spoločnosti, 2) v aktívnej účasti na náboženských zhromaždeniach a zborových stretnutiach a 3) v aktívnom šírení viery a v mi-sii. Len svedomitým dodržiavaním týchto troch princípov sa jednotlivec môže stať skutočným služobníkom Božím a zaručiť si tak spásu a miesto v Novom Kráľovstve Božom.

V kazateľskej a misijnej činnosti hnutie neberie ohľad na etnicitu alebo sociálny status potenciálnych nových členov. Rétorika zvestovateľov Jehovových svedkov vyzdvihuje jednotu všetkých ľudí a má rovnaké úspechy v etnicky zmiešaných oblastiach ako aj v etnicky homo-génnom prostredí (Stark – Iannaccone, 1997: 150; Holden, 2002: 73; Wilson, 1974: 136; Epstein, 1986: 545) a dokazuje to aj pôsobenie Jehovových svedkov v slovenskom prostredí s veľkým podielom rómskeho obyvateľstva. Svedkovia odmietajú robiť rozdiely v spôsobe ve-denia kazateľskej činnosti v rómskom prostredí:

„...a chceme, ako Ježiš povedal, to dobré posolstvo musí byť zvestované všetkým ľuďom. Tak-že my ideme od dverí k dverám, z domu do domu, nevynímajúc, ak je to aj ošarpaný dom, s tými ľuďmi, ktorí tam sú, bez ohľadu na to, či sú bohatí alebo chudobní, bieli alebo rómski, alebo dajakí prišielci iní, tak s nimi hovoríme o dobrom posolstve. No a mnohí tí Rómovia na

10 Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia (2009): „Pastoračná činnosť v rómskom etniku konaná Ná-boženskou spoločnosťou Jehovovi svedkovia“. In: L. Grešková (ed.): *Pastorácia Rómov (Hľadanie rómskeho Boba)*. Bratislava: Ústav pre vzťahy štátu a cirkvi, s.197-219.

11 Materiál pre túto štúdiu vychádza z reálií z vybraného zboru Jehovových svedkov na východnom Sloven-sku. V skúmanej lokalite je pre prácu s Rómami kľúčový zbor v Lúčkach (okres Michalovce), kam spadajú veriaci Svedkovia z okolitých obcí a Sobraniec. Ďalšie zbory v okolí sú v obciach Záhor, Podhorod' a Husák. Zbor v Lúčkach tvorí približne sto aktívnych veriacich, ktorí sa pravidelne zúčastňujú na zhromaždeniach. Z toho je približne 30 – 40 aktívne veriacich Rómov najmä z obcí Blatné Remety, Lúčky a Závadka. V Lúč-kach sa nachádza aj zborový dom – Sála kráľovstva – Jehovových svedkov, ktorý vybudovali v roku 1997 na kúpenom pozemku.

Slovensku v počte približne 1200 ľudí¹⁰, čo znamená, že zo všetkých členov tejto náboženskej spoločnosti na Slovensku je približne 10% Rómov. Počet Jehovových svedkov začal v poslednej polovici deväťdesiatych rokov, keď sa v rámci rozšírenia náboženskej slobody začali masovo vykonávať misia a bolo oslovené plošnejšie veľké množstvo ľudí, čiže aj v súčasnosti sú mnohé tieto spoločenstvá stabilné a vo viacerých lokalitách nájdeť už tretiu generáciu Rómov, ktorí už boli k svedkom Jehovovým socializovaní v rodinách.

Jehovovi svedkovia¹¹ vykazujú rovnakú mieru aktívneho zapájania sa do zborového života ako nerómski Jehovovi svedkovia. Len viera sama o sebe nestačí na to, aby bol niekto aktívnym Jehovovým svedkom. Náboženský život Jehovových svedkov spočíva 1) v dodržiavaní morálnych a etických predpisov spoločnosti, 2) v aktívnej účasti na zhromaždeniach a zborových stretnutiach a 3) v aktívnom šírení viery a v mimoriadnym dodržiavaní týchto troch princípov sa jednotlivec môže stať skutočným svedkom Božím a zaručiť si tak spásu a miesto v Novom Kráľovstve Božom.

Práca kazateľskej a misijnej činnosti hnutie neberie ohľad na etnicitu alebo sociálny status nových členov. Rétorika zvestovateľov Jehovových svedkov vyzdvihuje jednotu a má rovnaké úspechy v etnicky zmiešaných oblastiach ako aj v etnicky homogénnych (Stark – Iannaccone, 1997: 150; Holden, 2002: 73; Wilson, 1974: 136; Wilson, 1996: 545) a dokazuje to aj pôsobenie Jehovových svedkov v slovenskom prostredí prostredníctvom rómskeho obyvateľstva. Svedkovia odmietajú robiť rozdiely v spôsobe veľkej činnosti v rómskom prostredí:

...ceme, ako Ježiš povedal, to dobré posolstvo musí byť zvestované všetkým ľuďom. Tak dvere od dverí k dverám, z domu do domu, nevynímajúc, ak je to aj ošarpaný dom, s ľuďmi, ktorí tam sú, bez ohľadu na to, či sú bohatí alebo chudobní, bieli alebo rómski, akýkoľvek príšlec iní, tak s nimi hovoríme o dobrom posolstve. No a mnohí tí Rómovia na

spoločnosť Jehovovi svedkovia (2009): „Pastoračná činnosť v rómskom etniku konaná Náboženskou spoločnosťou Jehovovi svedkovia“. In: L. Grešková (ed.): *Pastorácia Rómov (Hľadanie rómskeho obyvateľstva): Ústav pre vzťahy štátu a cirkvi*, s.197-219.

Táto štúdiu vychádza z reálií z vybraného zboru Jehovových svedkov na východnom Slovensku v lokalite je pre prácu s Rómami kľúčový zbor v Lúčkach (okres Michalovce), kam spadajú aj okolitých obcí a Sobraniec. Ďalšie zbory v okolí sú v obciach Záhor, Podhorod' a Husák. V súčasnosti tvorí približne sto aktívnych veriacich, ktorí sa pravidelne zúčastňujú na zhromaždeniach. V súčasnosti má 30 – 40 aktívne veriacich Rómov najmä z obcí Blatné Remety, Lúčky a Závadka. V Lúčkach je aj zborový dom – Sála kráľovstva – Jehovových svedkov, ktorý vybudovali v roku 1997 na mieste bývalého kostola.

to posolstvo zareagovali s tým, že oni väčšinou sú veriaci, kresťania, hlásia sa k veriacim, takže tam nebol problém s vierou v Boha, lebo kto je neveriaci, tak tam človek musí vybudovať tú vieru. Oni verili v Boha, sú nábožní, dá sa povedať, ale chýbalo im zrejme v tej veci určité presné poznanie. [...] U Rómov sa všeobecne stretávame s pochopením, že oni si radi o Bohu niečo vypočujú, radi si zoberú časopis. Už je to horšie s tým, aby to, čo oni počujú, aby sa snažili aj urobiť ďalší krok [...], ale to je tak aj u mnohých bielych.“¹²

Na všeobecnej deklaratívnej úrovni sú Rómovia vnímaní pri kazateľskej činnosti rovnako ako Slováci alebo iné etnikum. Výskum však ukázal, že existujú niektoré jednotlivé drobné rozdiely vnímania etnicity a religiozity Rómov u rómskych a nerómskych Jehovových svedkov, ktoré si podrobnejšie rozoberieme neskôr – ani tie však nezohrávajú podstatný význam v tom, že by Rómovia boli vnímaní inak ako iní zvestovatelia. Skôr ide o predstavy, že Rómovia sú náchylní viac debatovať o Bohu a náboženstve, prípadne majú zložitejšie životné podmienky, ak sú zo segregovaného prostredia a preto je pre mnohých z nich zložitejšie dochádzať na zhromaždenia, prípadne majú silnejšie tradície a tak je pre mnohých ťažšie dodržiavať interné predpisy Jehovových svedkov na mravný spôsob života¹³.

Podľa výpovedí vedúcich zborov, Náboženská spoločnosť Jehovových svedkov nezameriava špeciálne aktivity smerujúce k misii medzi Rómami. V rámci misie oslovujú všetkých ľudí v daných lokalitách s rovnakou stratégiou. Ak sa v obci nachádzajú Rómovia, oslovujú ich rovnako ako všetkých obyvateľov obce. Je zaujímavé, že v mnohých prípadoch sú Jehovovi svedkovia u Rómov prijímaní otvorenejšie ako u majority. Svedkovia túto skutočnosť dávajú do súvisu s tým, že Rómovia radi rozprávajú o Bohu, neodmietajú rozhovory na túto tému do takej miery ako majorita.

¹² F.H., nerómsky dozorca zboru Jehovových svedkov na východnom Slovensku.

¹³ V tejto súvislosti je najčastejšie diskutovaná problematika spolužitia nesobášených párov. Dodržiavanie morálne bezúhonného života platí pre každého stúpenca bez rozdielu, avšak pri rozhovoroch so Svedkami Jehovovými, či už rómskeho alebo nerómskeho pôvodu, bolo badať, že vnímajú, že v prípade rómskych tradícií partnerského života už v relatívne mladom veku môže dochádzať k rozporom s morálkou. Dozorca zboru sa napríklad počas jednej teokracickej školy prihlásil o slovo a prečítal pasáž z Biblie, poukazujúcu na oprávnený dôvod k rozvodu, ktorým je cudzoložstvo. Túto pasáž použil ako výstrahu pred cudzoložstvom, ale aj smilstvom a inými druhmi nemorálnej sexuálnej aktivity. Neskôr mi povedal, že svoj výstup adresoval hlavne rómskym rodinám prítomným na zhromaždení, pretože ako zdôraznil, mladé rómske nesobášené páry žijú v smilstve, a to je vážny problém, pretože podľa rómskej tradície sú už muž a žena. Takéto páry necudzoložia, ale smilnia, pretože žijú v neoficiálnom partnerstve a preto, keď majú nových rómskych záujemcov o učenie, snažia sa ich nabádať, aby sa oficiálne zosobášili a tak z pohľadu Spoločnosti prestali páchať hriech smilstva.